



Gedragsprotocol

Versie 2026/2027

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Doelen	4
3. De uitgangspunten	4
3.1 Katholiek onderwijs	4
3.2 Samen leren en samenwerken	4
3.3 Methodische aanpak van de sociaal emotionele ontwikkeling	5
3.3.1. We willen te vertrouwen zijn	5
3.3.2. Wij, leerkrachten en ouders, zijn samen het gezag van het fatsoen	6
3.3.3 We geven het goede voorbeeld	6
3.4 Behoeftte en aanbod van lesstof	6
3.5 Creatief handelen en denken.	6
3.6 Afspraken binnen de school	6
4. Preventief handelen binnen de school	7
4.1 Inhoud van de kanjertraining	7
4.2 De petten	7
4.3 De smileyposter	9
4.3.1 De leerlingen	9
4.3.2. Leerkrachten, ouders en directie	9
4.4 Motor en benzine – alles wat aandacht krijgt, groeit	10
4.4.1 Bij de leerlingen	10
4.4.2. De leerkrachten	10
4.4.3 Ouders	10
5. Wat als het mis gaat en hoe doen we dat?	11
5.1 Fase 1. Het kind heeft last van een ander	11
5.1.1 Tips voor leerkrachten en ouders:	11
5.2 Fase 2. Het storende gedrag gaat door	12
5.2.1 Tips voor leerkrachten en ouders:	12
5.3 Fase 3. Iemand wordt structureel lastiggevallen vanuit een machtspositie: pesten	12
5.3.1 Vuistregel 1. Denk aan alle rollen binnen het pesten.	12
5.3.2 Vuistregel 2. Betrek de context	13
5.3.3 Vuistregel 3. We (team en ouders) letten op de manier waarop we dit doen.	13
6. Grensoverschrijdend gedrag	14
6.1 Wat is grensoverschrijdend gedrag?	14
6.2 Fysieke veiligheid in gevaar?	14
6.3 Onmacht versus Onwil	15

6.4 Onmacht.....	15
6.5 Onwil	16
6.6 'Mijn kind mag slaan'	16
6.7 Maatregelen	17
6.7.1. Uitgangspunten	17
6.7.2. Maatregelen binnen de groep.....	17
6.7.3. Maatregelen buiten de groep	17
6.7.4 Time- Out.....	17
6.7.5 Schorsing en verwijdering	18
Bijlage 1. Stappenplan grensoverschrijdend gedrag vanuit de Kanjertraining	18
.....	18
Bijlage 2. Time-In registratieformulier	19

Status van document:

Verantwoordelijk: Directie/IB/specialistenteam
gedrag

Datum: augustus 2024

Bijstelling nodig: meldcode

Evaluatie datum: juni 2025

1. Inleiding

In dit gedragsprotocol wordt beschreven hoe wij omgaan met de sociale veiligheid op KC Het Palet. Dit gaat zowel over de leerlingen, de leerkrachten en de ouders. Wij zijn met elkaar KC Het Palet en daarom is het belangrijk dat het voor ons allemaal veilig is. Dit protocol is naar aanleiding van het protocol van het Kanjerinstituut opgezet.

In dit protocol worden de volgende onderdelen beschreven; de doelen, de uitgangspunten, wat doen we preventief en hoe doen we dat?, wat doen we als het misgaat en hoe doen we dat?, de rol van leerkrachten, ouders en directie bij grensoverschrijdend gedrag en een stappenplan grensoverschrijdend gedrag.

De expertisegroep gedrag zorgt in samenwerking met directie, interne begeleiding en het team voor de continuering en de borging van het gedragsprotocol. Van overige betrokkenen zoals de conciërge, administratief medewerker, overblijfkraften, stagiaires ed. wordt verwacht dat zij op de hoogte zijn van dit gedragsprotocol en dit ook naleven.

Het gedragsprotocol wordt jaarlijks door de school geëvalueerd.

2. Doelen

- Leerlingen voelen zich veilig op KC Het Palet (sociaal, psychisch en fysiek)
- Leerlingen, leerkrachten, directie, kanjer-/anti-pestcoördinator en ouders weten wat ze kunnen doen ter preventie van onveilige situaties en hoe ze kunnen handelen als het toch onveilig wordt.

3. De uitgangspunten

School is bedoeld om te leren. Dit kan alleen als de leerlingen zich veilig voelen op school.

De visie en levenshouding van de Kanjertraining vormen het uitgangspunt van ons veiligheidsbeleid. We hebben een duidelijke visie op hoe we met elkaar omgaan en willen graag samen met ouders en kinderen zorgen voor een veilige school.

3.1 Katholiek onderwijs

Wij geven als katholieke school invulling aan het katholieke onderwijs door o.a. gebruik te maken van Trefwoord. Wij vinden het van belang om leerlingen in de praktijk van elke dag te wijzen op christelijke normen en waarden en deze zelf ook na te leven. Daarnaast is respect voor elkaars inspiratiebronnen, soms historisch of cultureel bepaald, voor ons een belangrijke waarde. In een veilige en plezierige omgeving kan men zich optimaal ontwikkelen.

3.2 Samen leren en samenwerken

Onze maatschappij is dynamisch. Dit betekent dat we steeds alert moeten blijven op veranderingen en ons moeten blijven aanpassen aan wat de school en de leerling nodig heeft. Wij zijn een lerende organisatie en gaan met de veranderingen binnen school en in de maatschappij mee. Dit uit zich ook in het professionaliseren van de medewerkers van de school.

Wij proberen een balans te vinden tussen het individueel werken en het samenwerken van de leerlingen. Samenwerken betekent ook samen leren en leren samenleven. Onze methodes zijn erop gericht dat zowel individueel als samen geleerd wordt. Een goede relatie en samenwerking tussen bestuur, directie, team, leerlingen en ouders vormt de basis voor een goed schoolklimaat.

3.3 Methodische aanpak van de sociaal emotionele ontwikkeling

Op KC het Palet hanteren we de Kanjertraining op het gebied van de sociaal emotionele ontwikkeling. De Kanjertraining zetten wij als school in om de sfeer in de klas goed te houden (*preventief*) en te verbeteren (*curatief*).

De Kanjertraining streeft de volgende doelen na:

- Het bevorderen van vertrouwen en veiligheid in de klas.
- Het versterken van de sociale vaardigheden bij leerlingen.
- Beheersing van verschillende oplossingsstrategieën bij pesten en andere conflicten.
- Bewustwording van de eigenheid bij leerlingen.
- Leren om verantwoordelijkheid te nemen.
- Het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie.

In alle klassen hangen de posters en petten die bij de Kanjertraining horen. Wij houden ons op school aan de vijf Kanjerafspraken:

- We vertrouwen elkaar
- We helpen elkaar
- We werken samen
- We hebben plezier
- We doen mee



Om de Kanjertraining goed te kunnen implementeren, monitoren en stimuleren is er een Kanjercoördinator binnen de school. Daarnaast volgen de leerkrachten de cursus Kanjertraining. Ook nieuwe leerkrachten worden in deze cyclus meegenomen. De update van deze cursus is om het jaar en wordt daarna bijgehouden door de Kanjercoördinator.

3.3.1. We willen te vertrouwen zijn

De meeste mensen willen te vertrouwen zijn. Op die manier willen we gezien, gehoord en begrepen worden. We gaan daarom uit van elkaars goede bedoelingen en kijken met vertrouwen naar elkaar en de kinderen. Ons uitgangspunt is daarbij dat je jezelf mag zijn. Doe je niet anders voor dan wie je werkelijk bent, zoals je bent is het goed. En daarmee ben je te vertrouwen.

3.3.2. Wij, leerkrachten en ouders, zijn samen het gezag van het fatsoen

We zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de opvoeding van de kinderen. Een goede opvoeding richt zich op fundamentele menselijke waarden, zoals liefde, vertrouwen, mededogen, toewijding, verantwoordelijkheid en betrokkenheid in de breedste zin van het woord. Daarom moeten wij, ouders en leerkrachten, duidelijke leiders zijn voor kinderen; wij vertegenwoordigen het gezag van het fatsoen. We laten ons daarbij niet leiden door negatieve gevoelens zoals angst, onmacht en ergernis. We zorgen voor een veilige sfeer door grensoverschrijdend gedrag op een nette manier zorgvuldig aan te pakken. Daarin werken we samen met elkaar.

3.3.3 We geven het goede voorbeeld

De kinderen voelen zich veilig als wij het goede voorbeeld geven:

- We gaan respectvol met elkaar om.
- We spreken respectvol over elkaar en de kinderen, ook op sociale media.
- Indien zich een probleem voor doet of als we ons zorgen maken, dan overleggen we met elkaar. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen en die recht doet aan de situatie.

3.4 Behoeftte en aanbod van lesstof

Leren moet naast een vanzelfsprekende, ook een zinvolle activiteit zijn. Wij zoeken een goede verhouding tussen de aangeboden leerstof en datgene wat de leerling zelf nodig heeft. Wij kijken en luisteren naar de leerlingen en richten ons op wat zij nodig hebben, niet alleen op cognitief gebied, maar ook op sociaal-emotioneel en creatief gebied. Het streven is om een zo goed mogelijke verhouding te krijgen tussen het aanbieden van leerstof en het zelf laten ervaren en onderzoeken om zo tot kennis en inzicht te komen. Daarbij nemen wij als uitgangspunt de executieve functies, met name het zelfstandig werken en eigenaarschap van de leerling.

3.5 Creatief handelen en denken.

Naast de sociale en cognitieve ontwikkeling hechten wij ook veel waarde aan de creatieve ontwikkeling. Iedere leerling moet zich op zijn eigen manier kunnen uiten. Handelingsgericht werken en gevarieerde werkvormen bij taal, rekenen etc. bevorderen deze ontwikkeling. Daarnaast zijn er de pijlers binnen de school opgezet. Kunst & Cultuur, Wetenschap & techniek en Bewegend leren en sport. Middels deze pijlers wordt er gewerkt aan de 21st Century Skills.

3.6 Afspraken binnen de school

Onze school is overzichtelijk en ruim opgezet in domeinen. Waar zoveel leerlingen elkaar dagelijks ontmoeten is het belangrijk dat er duidelijke omgangsregels zijn. Er zijn afspraken met de leerlingen over wat er wel en niet mag binnen de school. De leerkrachten hanteren in het aanspreken van de leerlingen de kanjertaal. Hierdoor weet iedereen waar hij aan toe is; de leerlingen, leerkrachten en ouders.

Per periode worden er regels en afspraken centraal gezet die gecommuniceerd worden met leerlingen, leerkrachten, ouders en externe partijen.

4. Preventief handelen binnen de school

4.1 Inhoud van de kanjertraining

We bespreken en oefenen met gedrag door middel van de materialen die op de volgende pagina's beschreven staan. Deze zijn van toepassing op de kinderen, maar net zo goed op ons als volwassenen. Omdat kinderen gedrag van ons nadoen, is het van belang dat wij (ouders en het team) het goede voorbeeld geven.

4.2 De petten

Om in gesprek te gaan over gedrag maken we vanuit de Kanjertraining gebruik van petten met vier verschillende kleuren. Wanneer zich een probleem of stressvolle situatie voordoet, hebben we een keuze om op verschillende manieren te reageren. We maken kinderen bewust van hun gedrag en oefenen met nieuw gedrag. Kinderen kunnen zo leren kiezen voor gedrag dat bij hen past en dat prettig is voor henzelf en de ander.

Alle kleuren petten hebben hun valkuil wanneer de witte pet van vertrouwen wegvalt. Als we niet meer met vertrouwen naar elkaar of naar onszelf kijken, komen we terecht in wantrouwen. Bij de ene persoon of in de ene situatie uit dit zich in te krachtig gedrag (zwarte pet), bij een ander in te onderdanig, angstig gedrag (gele pet) en bij een ander in clownesk, meeloopgedrag (rode pet).

In klassen waar het vertrouwen wegvalt, ontstaat dit gedrag. De basis van vertrouwen moet dan weer worden hersteld. Gelukkig blijken de meeste mensen dit graag te willen; we willen ons liever gedragen met witte pet dan zonder. We zijn 'de weg even kwijtgeraakt'.

In het schema worden de kleuren petten toegelicht.

Wanneer je doet als een kanjer, of als de witte pet, dan doe je als jezelf, je bent te vertrouwen en durft ook anderen te vertrouwen. Je toont respect voor jezelf en de ander. Jezelf zijn betekent ook: vervul de rol die bij je past. Dus moeder: wees moeder. Leerkracht: wees leerkracht. Je bent geen vriendje van het kind en laat het kind ook kind zijn. Als we allemaal als onszelf doen, vanuit vertrouwen, kunnen we toch heel verschillend doen, ook in verschillende situaties.	 De witte pet is de pet van vertrouwen en jezelf zijn. Samen met de gele, rode en zwarte pet zie je dan...
Je kunt jezelf zijn in combinatie met de zwarte pet. De zwarte pet staat voor kracht. Dan reageer je op een prettige, stoere manier. Je durft ruimte in te nemen. Je vertoont leiderschapsgedrag. Je geeft je grenzen aan. Je maakt plannetjes en toont initiatief. Zolang naast de zwarte pet ook de witte pet van het vertrouwen aanwezig is, is het gedrag prettig voor jezelf en de ander. Ouders en leerkrachten laten met de wit-zwarte pet positief leiderschap zien. Ze durven grenzen te stellen en duidelijk te zijn, vanuit het vertrouwen dat de meeste mensen het goed bedoelen.	 Wit en zwart • vertrouwen • duidelijk • doorzetter • leiderschap

De rode pet in combinatie met de witte pet staat voor humor. Je maakt grapjes die leuk zijn voor iedereen. Je doet optimistisch, vrolijk, relaterend, luchtig en handelt met levensvreugd. Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat je humor gebruikt in je opvoeding en speels kunt zijn: je kunt spelen met kinderen en je kunt relateren. Je toont optimisme en vrolijkheid.

Wit en rood

- vertrouwen
- vrolijk
- humor
- positief denken



Handelen we met de wit -gele pet, dan geven we ruimte aan de ander. We luisteren, zorgen, tonen interesse, zijn rustig, vriendelijk en bescheiden. Voor ouders en leerkrachten betekent dit dat we betrokken luisteren naar kinderen en willen weten wat hun behoefte is. We tonen empathie.

Wit en geel

- vertrouwen
- vriendelijk
- bescheiden
- behulpzaam



Het gaat mis als je niet doet als jezelf

Het gaat mis als we niet meer onszelf zijn, dan valt de witte pet weg.
Je doet dan zo:

Ik schop, sla, duw, pest.



Ik maak vervelende grapjes, lach anderen uit en doe mee met de zwarte pet.



Ik doe zielig, zeg niks, kijk naar de grond.



In het aanspreken van kinderen gebruiken we pettentaal. Voorbeelden hiervan: "Welke pet heb je nu op? Hoe kun je de witte pet erbij opzetten?" "Ik zie een heleboel witte petten!" "Wil je te vertrouwen zijn? Doe dan als de witte pet." De pettentaal helpt ons om zonder oordeel het kind op zijn gedrag aan te spreken.

Let op: we koppelen nooit een pet aan een kind. De petten gaan over gedrag, en gedrag kun je veranderen. Een kind doet als een rode pet op een moment en is de rode pet niet. In rollenspelen gebruiken we de petten om te oefenen met gedrag.

4.3 De smileyposter



4.3.1 De leerlingen

Welk gedrag willen we wel en niet op KC Het Palet? Waar ligt de grens? De smileyposter geeft hier handvatten voor. Wij leren kinderen om rekening met elkaar te houden. Houdt rekening met de gevoelens van de mensen om je heen. Check even of de ander zich nog goed voelt bij jouw gedrag. Andersom geldt ook: het is jouw verantwoordelijkheid om aan te geven wanneer je je ergens niet prettig bij voelt. De meeste mensen bedoelen het goed, maar het gaat weleens mis. Je helpt de ander door jouw grens aan te geven: 'Ik vind het vervelend als je...doet. Wil je dat anders doen?'

4.3.2. Leerkrachten, ouders en directie

De smileyposter is ook van toepassing op de volwassenen rondom de leerlingen. Wat mogen wij (school en ouders) van elkaar verwachten?

- Als we ons zorgen maken om een kind, dan overleggen we respectvol met de kinderen, ouders en de leerkracht. We geven elkaar feedback. Dat betekent dat we op het schoolplein of via internet niet slecht spreken over een ander; we gaan met de ander in gesprek. Kortom, we spreken met respect over en met elkaar.
- We zoeken een oplossing die goed is voor het kind, de klasgenoten, de ouders en de school.
- Soms bedoelt de ander iets goed, maar ervaar je het vervelend. We geven dan rustig onze grens aan, zodat de ander daar rekening mee kan houden.

4.3.2.1. Kanjertaal bij ouders:

De kanjertraining kan ook toegespitst worden op de communicatie van ouders naar leerlingen. Dit zien we terug in:

- Maak dagelijks echt contact met je kind.
- Laat merken dat je kind waardevol is. Geef geregeld oprechte complimenten of gebruik waardevolende woorden.
- Blijf altijd rustig en respectvol in taalgebruik en houding.
- Reageer duidelijk op ongewenst gedrag; de benzinepomp en de motor. Oogcontact, een gebaar, hand op schouder; corrigeer van dichtbij.

- Herinner aan het verlangen dat een kind goed wil doen. Verwacht het goede. Reageer als ouder vanuit die verwachting.
- Gebruik de 'ik boodschap'. "Ik zie, ik hoor, ik voel...daar heb ik last van, wil je daar mee stoppen?"
- Neem de regie en durf krachtig te zeggen "kijk me aan, ga zitten". Durf leiderschapstaal te gebruiken (directief taalgebruik).
- "Ik kom zo bij je terug. Er is iets met je aan de hand".
- "Ik schrik van jouw gedrag. Zo ben jij helemaal niet. Dit gedrag kan niet. Is dit echt wat je wilt? Ik geloof het gewoon niet".
- Indien blijvend gedrag: Je past een geschikte sanctie toe. "Is dit echt wat je wilt?"
- Betrek de rest van het gezin bij de gewenste gedragsverandering van een kind.
- "Jij bent de moeite waard, maar dit gedrag kan niet!"

De Kanjerouder begrijpt dat bijna alle leerkrachten in positieve zin met hen willen samenwerken als het gaat over het welbevinden van hun kind. De Kanjerouder durft met school in gesprek te gaan.

4.4 Motor en benzine – alles wat aandacht krijgt, groeit

4.4.1 Bij de leerlingen

Met de Kanjertraining leren we dat alles wat aandacht (benzine) krijgt groeit. Vervelend gedrag (motor) blijft doorgaan en krijgt status als kinderen meelachen en erbij staan. We maken kinderen bewust van de benzine die ze (vaak onbedoeld) geven aan gedrag dat niet prettig of storend is. Zo leren kinderen sociale verantwoordelijkheid te nemen en ervoor te kiezen om geen benzine te geven. In onveilige klassen bekrachtigen kinderen elkaar in negatief, te stoer gedrag. Pas wanneer kinderen leren om geen benzine meer te geven, als de norm verandert, dan valt er geen winst (status, populariteit) meer te behalen met negatief gedrag.

4.4.2. De leerkrachten

De leerkracht probeert in de klas benzine (aandacht) te geven aan positief gedrag. De leerkracht spreekt de benzinegevers aan: 'Geef maar geen benzine'. Hierdoor krijgt negatief gedrag minder aandacht (benzine) van de leerkracht.

4.4.3 Ouders

Wat kunnen ouders thuis doen? Bevraag uw kind eens of hij/zij benzine geeft in de klas. Soms klagen kinderen thuis over vervelend gedrag van een klasgenoot. Het komt geregeld voor dat kinderen onbedoeld zelf benzine geven aan dit gedrag. Dit kan door erom te lachen, door ernaar te kijken, maar ook door te klagen ('oohhh stil nou, nouhouu, stop hou nou op...') Dit houdt onbedoeld het gedrag in stand. Waar geeft u thuis benzine aan? Lacht u om storend gedrag van uw kind, dan zal uw kind hiermee doorgaan. Spreekt u alleen uw kind aan op negatief gedrag, dan zal uw kind daarmee aandacht vragen. Geef daarom veel complimenten en benoem dus gedrag wat u prettig vindt. Dan zal dat gewenste gedrag versterkt worden.

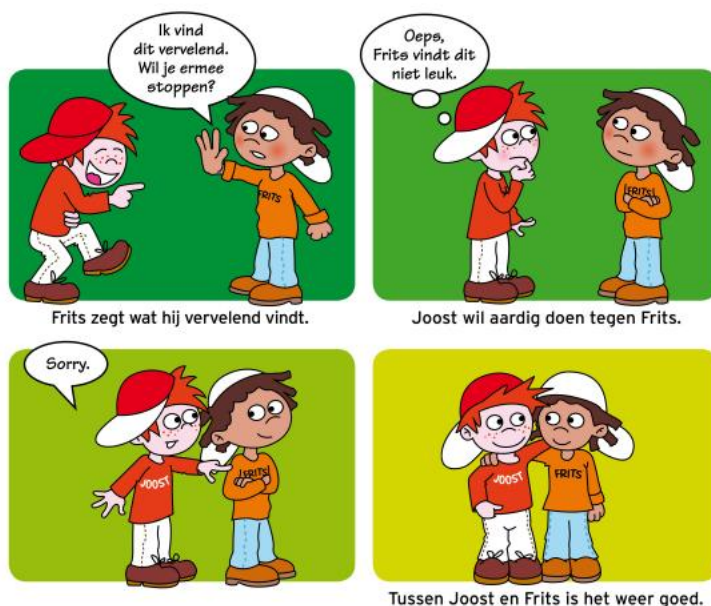
5. Wat als het mis gaat en hoe doen we dat?

Gedoe hoort erbij en is leerzaam.

Het is normaal dat kinderen af en toe 'last' hebben van elkaar. Dit gebeurt thuis en op school. Ze willen spelen met hetzelfde speelgoed, ze willen rustig werken terwijl een ander door de klas roept of ze willen met hetzelfde kind spelen maar niet met elkaar. Kortom, er ontstaat gedoe. Dit zijn voor kinderen allemaal leermomenten. In het volwassen leven moeten wij immers ook leren omgaan met onze behoeftes en die van anderen. We zullen onze grenzen en wensen moeten aangeven. Hoe leren we kinderen om te gaan met gedoe?

5.1 Fase 1. Het kind heeft last van een ander

Vuistregel van de Kanjertraining: Jij zit in een klas met kinderen die te vertrouwen willen zijn. We leren kinderen om rustig aan te geven dat als ze ergens last van hebben en te vragen of de ander wil stoppen.



Soms wordt een incident groter doordat kinderen het gedrag van een ander ervaren als pesten en vervolgens agressief of klagerig reageren (richting klasgenoten, leerkrachten of ouders). Klasgenoten, leerkrachten en ouders kunnen dit onbewust versterken, bijvoorbeeld door agressief gedrag goed te keuren ('mep maar terug'), te veel medelijden te tonen of kwaad te spreken over het andere kind.

5.1.1 Tips voor leerkrachten en ouders:

- Ga na een conflict of gedoe geen rechter spelen om dader en slachtoffer te identificeren. Richt je op de toekomst: 'willen jullie het oplossen? Hoe zouden jullie dit de volgende keer anders kunnen doen?'
- Leer kinderen hoe je op een rustige, respectvolle manier zegt dat je last hebt van iemand. De woorden en toon moeten bij het kind zelf passen.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Hoe doet u als u last heeft van iemand in uw gezin, familie, vriendenkring, buurt? Welke gedragsvoorbeelden krijgen kinderen van u?
- Spreek met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.
- Bespreek met kinderen het verschil tussen plagen en pesten.
- Leer kinderen de intenties van anderen te interpreteren. Een kind kan iets als een grapje bedoelen, maar een ander kan het als beledigend opvatten. Leer kinderen om te checken hoe de ander het bedoelde.

5.2 Fase 2. Het storende gedrag gaat door

Vuistregel van de Kanjertraining: een motor kan niets beginnen, als het geen benzine krijgt. Word dus niet boos, ga niet huilen en ga niet in discussie. Laat de klasgenoot die vervelend doet kletsen en ga samen met een klasgenootje die je vertrouwt (maatje of buddy) iets anders doen. Als jij niet meer op het vervelende gedrag let, houdt het meestal vanzelf op. Gaat het toch door? Dan stap je naar een volwassene die kan helpen (juf, meester, pleinwacht, ouders). Vaak blijft het bij een incident en is er géén sprake van structureel pesten.

5.2.1 Tips voor leerkrachten en ouders:

- Leer kinderen weg te lopen bij vervelend gedrag en steun te zoeken bij leeftijdsgenoten. Voor sommige kinderen is dit een oefening in zelfbeheersing.
- Geef hierin zelf het goede voorbeeld. Laat u zich bepalen door negatieve personen in uw leven? Of besteedt u energie aan positieve zaken?
- Leer kinderen om hulp te vragen bij een volwassene als vervelend gedrag doorgaat. Bespreek het verschil tussen klikken en om hulp vragen.
- Ook kinderen van wie u het misschien niet verwacht, kunnen doen als een rode of zwarte pet.
- Vraag kinderen of het de bedoeling was om de ander bang, verdrietig, boos te maken of pijn te doen. Laat kinderen zelf nadenken over een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
- Problemen die tussen kinderen op school plaatsvinden, worden op school opgelost. School betreft indien nodig de ouders daarbij.
- Spreek, ook als zich problemen voordoen, met respect over andere kinderen, ouders en leerkrachten.

5.3 Fase 3. Iemand wordt structureel lastiggevallen vanuit een machtspositie: pesten

Definitie pesten: Wanneer een kind of groepje in een machtsverhouding steeds opnieuw een ander kind blijft lastigvallen (psychisch, verbaal of fysiek, spreken we van pestproblematiek).

Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast, want de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig. Pesten kan heel schadelijk zijn en daarom moeten we samen zorgen dat het snel stopt. Hierbij gaat het om duidelijk begrenzen van ongewenst gedrag (van alle partijen) en het herstellen van het vertrouwen. Omdat ieder pestgeval weer anders is, staat hieronder een aantal vuistregels die wij hanteren.

5.3.1 Vuistregel 1. Denk aan alle rollen binnen het pesten.

- Wij (het team en de ouders van het kind dat pest) keuren het pestgedrag af en er volgt een consequentie indien het pesten doorgaat. Hierbij wordt pestgedrag omgebogen in positief en betrokken gedrag in de klas.
- We leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en een positieve rol te spelen voor elkaar. We leren buitenstaanders (klasgenoten) het pestgedrag niet te bekrachtigen. Kinderen leren een goede vriend te zijn van de pester, namelijk je vriend helpen door hem weg te halen uit het pesten en met hem iets anders gaan doen (anti-pestposter 2, in het digibordmateriaal). Als omstanders/buitenstaanders niet ingrijpen, stemmen ze impliciet in met pesten.
- Kinderen die gepest worden oefenen om duidelijk hun grens aan te geven, geen benzine te geven, erbij weg te gaan en naar een maatje te gaan. Werkt het niet, dan ga je naar het aanwezige gezag. (Leerkrachten of ander onderwijspersoneel wat op dat moment aanwezig is).

- d. Klasgenoten hebben allemaal maatjes. We leren kinderen hoe je een goed maatje kan zijn voor iemand die last heeft van een ander. Wees zelf te vertrouwen, geef geen benzine aan pestgedrag en ga samen iets anders doen.

5.3.2 Vuistregel 2. Betrek de context

- a. Het betrekken van ouders bij de normvorming en het groepsproces is van groot belang, dit versterkt het WIJ-gevoel. Kinderen luisteren in de eerste plaats naar hun ouders. Ouders helpen hun kind door met vertrouwen te spreken over klasgenoten, ouders en de school.
- b. De groepsnorm is van grote invloed op pesten. De groepsnorm is dat we onze eigen status/populariteit niet versterken op een manier die ten koste gaat van een ander. Deze groepsnorm wordt versterkt door te werken aan het onderling vertrouwen in de groep. We leggen de focus daarbij op: - Wat gaat er goed in de klas? - Wat willen we verbeteren in de klas? - Welke kwaliteiten waarderen we bij elkaar? - Wat wordt ons plan? - Hoe kunnen we elkaar helpen?
- c. Indien nodig betrekken wij de wijkagent erbij.

5.3.3 Vuistregel 3. We (team en ouders) letten op de manier waarop we dit doen.

Onze leidraad:

- a. Wij willen dat iedereen zich veilig voelt op school. Er is daarom geen excuus voor wangedrag.
- b. We delen kinderen niet in, in daders en slachtoffers. Pesten is een complex probleem waarbij daders en slachtoffer niet altijd te scheiden zijn en soms een en dezelfde persoon is. Kinderen worden niet in hun kracht gezet door ze te labelen als dader of slachtoffer. De 'dader' wordt dan negatief bekeken (met wantrouwen) en doet dan al snel iets fout in de ogen van anderen. Het 'slachtoffer' wordt dan als zwak bestempeld, en wordt niet aangesproken op zijn of haar (veer)kracht. Hoe dan wel:
 - We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen.
 - We blijven met respect spreken over en met elkaar.
 - Wij (ouders en team) geven hierin het goede voorbeeld.

6. Grensoverschrijdend gedrag

Een school is een plek om te leren, daar moet het dus veilig zijn. Binnen de school moet de nadruk liggen op vertrouwen, maar dat kan alleen bestaan als er helder en duidelijk gezag is. De smileyposter geeft hiervoor een duidelijk kader: het moet goed zijn voor jou en de ander. We willen het vaak wel goed doen, maar het gaat soms mis.

6.1 Wat is grensoverschrijdend gedrag?

Grensoverschrijdend gedrag kan op verschillende manieren plaatsvinden, namelijk verbaal, fysiek of materieel. Het kan bijvoorbeeld gaan om pesten, agressief gedrag, spullen kapot maken of stelen, discriminatie en seksuele toenadering of –intimidatie. Het gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die er mee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Elke situatie van grensoverschrijdend gedrag staat op zichzelf, en is situationeel/ contextueel en vraagt een eigen afweging en aanpak. Wat bij het ene kind goed werkt, werkt bij het andere kind averechts. Toch zijn er wel wat vuistregels te creëren (zie 5.1).

6.2 Fysieke veiligheid in gevaar?

Als een kind of ouder grensoverschrijdend gedrag vertoont, is de fysieke veiligheid het eerste dat van belang is. Voorbeelden wanneer fysieke veiligheid in het geding is zijn: schaar gooien door de klas, met een mes dreigen, agressie, dreigen met een waakhond loslaten, etc.

In dat geval gaan we niet eerst begrijpen en rustig in gesprek, het is dan een kwestie van handelen en grenzen stellen. Veiligheid staat voorop. Een optie zou dan kunnen zijn dat de leerkracht met de hele klas de ruimte verlaat. De leerkracht stuurt een andere volwassene naar het kind toe om het kind tegen zichzelf te beschermen.

Het heeft altijd de voorkeur om van kinderen af te blijven als leerkracht. Indien er echter geen alternatief is, is het ook de plicht om in te grijpen om gevaar te voorkomen. Dus vechtende kinderen uit elkaar halen nadat je duidelijk hebt gezegd: Uit elkaar nu!

Denk bij schade ook aan herstelrecht:

Voorbeelden:

- Fysiek iets aangedaan: knuffel geven
- Iets stuk gemaakt: koop een nieuwe
- Uitgescholden: excuusbrief schrijven
- Weglopen: tijd inhalen
- Racisme: werkstuk maken over Tweede Wereldoorlog

Bij fysieke onveiligheid is er altijd een nagesprek met de ouders van de leerling. Daarbij gaan we op zoek naar het antwoord op de vraag: 'Is hier sprake van onwil of onmacht?'. In beide gevallen verwachten we echter dat ouders het gedrag afkeuren. Doen ouders dit niet, dan gaat deze leerling naar een andere klas tot de rust, veiligheid en het vertrouwen binnen de klas voldoende is hersteld.

Zijn er aanwijzingen dat de leerling het gedrag in die klas ook zal laten zien, dan komen we in een situatie van schorsen dan wel verwijderden binnen de grenzen van de Leerplichtwet.

6.3 Onmacht versus Onwil

De Kanjertraining heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen, maar het gaat weleens mis. Dat is niet erg, daar leren ze van. Toch zijn er soms kinderen die zich wel willen misdragen. We maken dan ook een onderscheid tussen onmacht en onwil in de aanpak van grensoverschrijdend gedrag. In bijlage 1 'Stappenplan grensoverschrijdend gedrag' is stapsgewijs weergegeven hoe te reageren in beide gevallen.

Bij sommige kinderen is het moeilijk uit te maken of er sprake is van onmacht, onvermogen, beperking of onwil. De Kanjertraining is van mening dat hier een 'streng' onderscheid in moet worden gemaakt. Dit onderscheid zit door de hele Kanjertraining heen.

6.4 Onmacht

Kinderen die zich misdragen, maar dat niet willen, worden ondersteund en geleerd hoe zij zichzelf kunnen beheersen. Dat vindt plaats in samenwerking met de ouder(s) van deze leerling. Het kan zijn dat een kind het moeilijk heeft met zichzelf of met de omstandigheden waarin het verkeert. Maar desondanks probeert het kind er iets van te maken. Zo zijn er kinderen met onvermogen zoals autisme, ADHD, moeilijke (gezins-)omstandigheden of andersoortige beperkingen die ondanks hun onvermogen er alles aan doen om acceptabel gedrag te laten zien. Dat het misgaat is niet erg. Het zijn leermomenten.

Wat helpt is:

- Met ouders en kinderen moet worden besproken dat onvermogen, beperkingen en omstandigheden geen vrijbrief zijn voor wangedrag. Ook dit kind moet leren zich fatsoenlijk te gedragen zodat klasgenoten zich veilig voelen. Wanneer ouders tegen hun kind blijven zeggen dat hij/zij er niks aan kan doen, dan krijgt het kind een vrijbrief om zich te misdragen. De inzet en de motivatie zijn nodig om het kind ander gedrag aan te leren.
- Een groot deel van kinderen met gedragsproblemen (75%) heeft moeite met het begrijpen van taal. Dit wordt vaak over het hoofd gezien. Pas je taalgebruik waar nodig aan.
- Ouders en leerkrachten geven (op een rustig moment) inzicht in de gevolgen van het gedrag van het kind: "Als je zo doet, gebeurt er dit (kinderen willen niet meer met je omgaan/kinderen worden bang van jou/we kunnen niet werken in de klas), dus je moet uit de klas". Hierdoor raken kinderen gemotiveerd om anders te reageren. Het reguleren van emoties begint bij de motivatie.
- Ouders en leerkrachten stellen helpende vragen: "Wil jij je zo gedragen? Wil jij dat ik/wij jou zien als...? Hoe ga je het de volgende keer doen? Hoe herstel je de emotionele en/of materiële schade? Kunnen we op deze manier weer verder met elkaar?"
- We geven duidelijke instructie welk gedrag we wel van het kind willen zien. Dus niet wat niet, maar vooral wat wel.
- Kind uit de omgeving halen, soms juist bij de leerkracht houden.
- Omstanders wegsturen.
- Kind blijft bij de leerkracht, één tot zes weken, zie toelichting bij interventies op KanVAS
- Kind voorbereiden op nieuwe situaties voordat de hele klas instructie krijgt.
- Coachingsgerichte benadering: voordoen is nadoen, "Je bent de moeite waard maar dit gedrag kan niet.", op zoek gaan naar de oorzaken/triggers, alternatieven bedenken en oefenen hoe je anders zou kunnen reageren
- Leerkracht en ouders vullen de vragenlijst in het Kanjer Volg- en adviessysteem (KanVAS) in. Samen met ouders kunnen de leerkrachten adviezen selecteren die uit het KanVAS komen en een plan van aanpak maken.

- Individuele kinderen die sociaal vastlopen kunnen met hun ouders een ouder-kind training volgen. Ouders kunnen hiervoor kijken op www.kanjerttraining.nl. Of ze kunnen worden doorverwezen naar specialistische hulp indien nodig.

6.5 Onwil

Heeft een kind de opvatting dat het zich niet fatsoenlijk wil gedragen en met niemand rekening wil houden, dan reageert KC Het Palet grenzen stellend. Ouders worden betrokken bij het feit dat hun kind het verlangen heeft zich te willen misdragen. De mentaliteit van een kind is immers de verantwoordelijkheid van de ouders. Het is cruciaal nu in het gesprek met de ouders expliciet te vragen: *‘Keurt u als ouder dit gedrag goed? Wilt u dat uw kind morgen weer zo reageert?’*

Als ouders reageren vanuit “nee, maar...”, waarin er een opsomming van redenen voor het gedrag komt, zal verwezen worden naar de Smileyposter, met de vraag of het de bedoeling is dat hun kind andere kinderen lastigvalt. De meeste ouders willen dit niet. De neiging ontstaat soms om alle omstandigheden rondom het kind te gaan aanpassen (beter toezicht, andere kinderen en de leerkracht moeten anders doen). Wanneer het echter om onwil gaat, kan de omgeving helemaal worden aangepast, maar wil het kind zich nog steeds niet fatsoenlijk gedragen. Vandaar deze bovenstaande vraag aan de ouders: Keurt u dit gedrag goed? Als ouders daarop aangeven dat ze het gedrag afkeuren, dan moeten ouders dat duidelijk tegen hun kind zeggen.

KC Het Palet heeft de steun van ouders nodig om hun kind bij te sturen. In de praktijk blijkt:

- Kinderen die handelen uit onvermogen zijn goed te corrigeren als hun ouders goed samenwerken met de leerkrachten.
- Kinderen die handelen uit onvermogen zijn moeilijk te corrigeren als hun ouders dat onvermogen als excuus voor vertoond wangedrag gebruiken.
- Kinderen die zich willen misdragen zijn snel te corrigeren (omdat er geen onvermogen meespeelt) als ouders op dezelfde lijn zitten als school.
- Kinderen die zich willen misdragen zijn niet te corrigeren als ouders het een probleem van school vinden.

6.6 ‘Mijn kind mag slaan’

Wat als ouders een andere opvatting hebben over gedrag dan de school? Ouders vinden dat hun kind het recht heeft om agressief voor zichzelf op te komen. Het kind mag zich onfatsoenlijk gedragen ten koste van andere kinderen, leerkrachten, ouders of de school. Kortom, de rode kant van de smileyposter wordt goedgekeurd door de ouders.

De ouder wordt nu doorverwezen naar de directie. Deze maakt duidelijk:

- We hebben alle respect voor de regels die u thuis hanteert, daar bent u immers de baas. Op KC Het Palet hebben wij aanvullende regels, deze bepalen wij.
- Indien u kiest voor onze school, moet u tegen uw kind zeggen dat hij zich op school aan de schoolregels moet houden.
- Wilt u ons helpen? Als alle kinderen voor zichzelf opkomen op de manier die u wenst, dan kan ik de veiligheid niet garanderen op school en dat is wel mijn taak als directie.
- Als u niet wilt dat uw kind zich aan de schoolregels houdt, is er geen plek meer op KC Het Palet en moet u zoeken naar een school die beter aansluit bij uw wensen.

Tot die tijd wordt er een passende oplossing gezocht die recht doet aan de situatie. Het bestuur wordt hierover geïnformeerd door de directie.

6.7 Maatregelen

6.7.1. Uitgangspunten

- Het gedrag van de leerling wordt afgewezen; niet de leerling zelf
- Belonen en straffen zijn pedagogische maatregelen; zij moeten zin hebben
- De beloning/ straf moet in verhouding staan tot het gedrag
- De straf moet voor de leerling haalbaar/ maakbaar zijn
- Er moet een opbouw zitten in de beloning/straf

6.7.2. Maatregelen binnen de groep

- Negeren van het gedrag
- Aangeven wat het gewenste gedrag is volgens de aanpak van de Kanjertraining
- Waarschuwen/ in gesprek gaan met de leerling
- Afzonderen in de klas of op het schoolplein.

Grensoverschrijdend gedrag wat herhaaldelijk voorkomt en/of niet direct stopt na bovenstaande maatregelen, wordt telefonisch gecommuniceerd met ouders. En in Parnassys opgeslagen bij incidenten registratie.

6.7.3. Maatregelen buiten de groep

- **Afkoelmoment;** binnen het domein en duurt maximaal een half uur. Wordt toegepast als het even niet wil lukken binnen de setting van de klas of als storend gedrag blijft doorgaan. Alleen de groepsleerkracht spreekt leerling aan en bespreekt wanneer het kind terug de klas in mag komen.
- **Time- In:** Wanneer er dusdanig grensoverschrijdend gedrag wordt vertoond en de leerling niet langer in de groep kan zijn wegens een onveilige situatie voor de groep/klas/leerling/leerkracht. Dit kan verbaal/ non-verbaal/ fysiek zijn. De maatregel wordt niet zomaar ingezet.
Bij het geven van een time- in mag een leerling een bepaald dagdeel of de rest van de dag niet meer in de klas komen. Er wordt een formulier ingevuld (zie bijlage 2) door de leerkracht die deze straf heeft opgelegd. Dit formulier wordt meegegeven aan de leerling en wordt ondertekend door ouders teruggebracht.
 - Eerste formulier; gesprek na schooltijd met leerling (ouders worden geïnformeerd dat leerling later thuis is).
Ouders worden telefonisch op de hoogte gebracht van de situatie en maken met leerkracht en leerling afspraken.
 - Tweede formulier; ouders worden binnen 5 dagen uitgenodigd voor een gesprek om verdere afspraken te maken.
 - Derde formulier; ouders komen op gesprek. Directie sluit hierbij aan. Vervolgstappen worden genomen richting schorsings-, en verwijderingsprotocol van Unicoz.
 Kinderen die een time-in krijgen worden 3 leerjaargroepen hoger of lager geplaatst. Uitzondering daar voor kleutergroepen; groep 1 krijgt de time-in bij een andere kleutergroep. Groep 2 krijgt een time-in bij groep 3.

Ouders worden te allen tijde telefonisch op de hoogte gebracht van sancties buiten de groep. Daarnaast wordt het geregistreerd in ons volgsysteem Parnassys.

6.7.4 Time- Out

Van time-out is sprake wanneer de leerling één dag of korter het recht op deelname aan het onderwijs wordt ontnomen. Een time-out zal normaliter gedurende een schooldag worden opgelegd en gelden voor die desbetreffende schooldag. De leerling wordt de toegang tot de school ontnomen.

Grond voor een time-out is ontoelaatbaar gedrag of een ernstig incident dat het in het belang van de leerling en/of de school noodzakelijk maakt dat de leerling voor de duur van maximaal één dag niet deelneemt aan de les en niet op school komt.

Procedure voor time-out

1. Het bestuur of de schooldirecteur namens het bestuur is bevoegd een time-out op te leggen aan een leerling. Indien de time-out door de schooldirecteur wordt opgelegd, wordt het bestuur hiervan schriftelijk in kennis gesteld.
2. De maximale duur van de time-out bedraagt één dag.
3. De ouders worden zo spoedig mogelijk van het opleggen van de time-out en de grond daarvoor, in kennis gesteld. De ouders dienen zo spoedig mogelijk nadien de zorg voor hun kind van de school over te nemen. Zolang de zorg over de leerling niet aan de ouders kan worden overgedragen, moet de school maatregelen nemen om passende zorg voor de leerling buiten de klas of buiten de school te realiseren. De school stelt de leerling in staat, bijvoorbeeld door het opgeven van huiswerk, te voorkomen dat deze een achterstand oploopt.
4. De schooldirecteur of het bestuur deelt het toepassen van de time-out en de grond daarvoor vervolgens schriftelijk aan de ouders mee. De brief wordt aangetekend met bericht van ontvangst en per gewone post verzonden en opgeborgen in het leerlingendossier in Parnassys.
5. De ouders worden uitgenodigd voor een gesprek, dat op korte termijn dient plaats te vinden (bij voorkeur dezelfde dag). Hierbij zijn de leerkracht en degene die de time-out opgelegd heeft aanwezig. Van het incident en het gesprek met de ouders wordt een verslag gemaakt dat 'voor gezien' getekend wordt door de ouders en in het leerlingendossier wordt opgeborgen.

6.7.5 Schorsing en verwijdering

Wanneer er dusdanig grensoverschrijdend gedrag plaatsvindt dat er direct gehandeld moet worden, omdat de situatie onveilig is voor diverse partijen, kan de directeur over gaan tot schorsing en/of verwijdering. Hiervoor is een rechtsgeldig document met richtlijnen vanuit het Unicoz bestuur.

Bijlage 1. Stappenplan grensoverschrijdend gedrag vanuit de Kanjertraining

Stappenplan grensoverschrijdend gedrag

1. De leerkracht benoemt het grensoverschrijdende gedrag:

"Ik zie dat...", "Ik hoor dat..."

En wat het met hem/haar/de klas doet (gevoel):

"Ik merk dat het ...", "Ik heb last van...", "Ik vind het storend dat..."

2. De leerkracht vraagt naar de bedoeling van dit gedrag:

"Is het je bedoeling om...?" of "Wil je echt ...?"

Nee -> "Fijn dat dacht ik al, stop er dan maar mee"

"Hoe ga je het de volgende keer anders doen?"

"Wat spreken we af?"

Ja -> "Meen je dat?"

"Blijf je hiermee doorgaan?"

VERBAZING TONEN

Bij **Ja**:

3. De leerkracht stapt over naar leiderstaal:

- "Kijk me aan", "Ik wil dat je nu...", "Stoppen nu", "Hier geven ...(materiaal)"

- "Je hebt nu de keus..."

Je luistert naar mij

Consequentie

Bijlage 2. Time-In registratieformulier

Naam leerling: _____

Geboortedatum: _____

Naam leerkracht: _____

Datum incident: _____

Het betreft ongewenst gedrag tijdens:

- ☐ Lesuren
- ☐ Vrije situatie
- ☐ Plein
- ☐ Elders

Het betreft ongewenst gedrag ten aanzien van:

- ☐ Leerkracht
- ☐ Medeleerlingen
- ☐ Anderen t.w:

Korte omschrijving van het incident:

Ouders/verzorgers op de hoogte gesteld d.m.v.:

- ☐ Telefonisch contact
- ☐ Gesprek op school

Datum en tijd: _____

Gesproken met: _____

Afspraken tussen ouders/verzorgers en school:

Handtekening ouders/verzorgers: